

УДК 332.146.2(477):009.12(477)

DOI: 10.31359/2312-3427-2020-2-400

І.І. Надточій, канд. екон. наук, доцент кафедри економіки

ORCID: 0000-0003-0693-8000

**Національний університет кораблебудування імені адмірала
Макарова, Херсонська філія**

В.Р. Ракіпов, здобувач

Міжнародний університет бізнесу і права

МОНІТОРИНГ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

Метою написання статті є проведення конкурентного аналізу ефективності трансформаційних процесів у регіонах України. Визначено, що для оцінювання конкурентоспроможності трансформаційних процесів у регіоні запропоновано з групи показників: продуктивність регіональної операційної системи, ділова активність, інвестиційно-інноваційна активність, зовнішньоекономічна активність регіону. Наведено основні показники та індикатори оцінювання конкурентоспроможності трансформаційних процесів у регіонах. Здійснений аналіз продуктивності показав, що у розрізі регіонів спостерігається достатньо широка диференціація показників продуктивності використання різних ресурсів. Доведено, що важливим елементом оцінки конкурентоспроможності з позицій інвестора є оцінка ділової активності. Визначено, що конкурентоспроможність регіону забезпечується насамперед в умовах, коли інвестиції мають саме інноваційне спрямування.

Ключові слова: конкурентний аналіз, ефективність трансформаційних процесів у регіонах, показники, індикатори оцінювання конкурентоспроможності.

Постановка проблеми. У контексті дослідження регіон розглядається як відкрита соціально-економічна система в якій проходить сукупність трансформаційних процесів, що перетворюють входи на виходи, тим самим забезпечуючи життєздатність системи у довгостроковому періоді. Такий підхід передбачає перенесення певних особливостей розгляду процесів на мікро-рівні (підприємство, установа, організація) на мезорівень, певним чином абстрагуючись від масштабів,

ключових відмінностей в управлінні та складності структури регіонального господарства, що повинні враховуватися при проведенні більш детального, цілеорієнтованого аналізу. Таким чином, при оцінюванні конкурентоспроможності трансформаційних процесів на регіональному рівні запропоновано певне узагальнення всіх процесів, що здійснюються межах системи та оцінювати їх з позиції процесного підходу, виділяючи при цьому 2 складові, а саме ефективність здійснення самих процесів та ефективність отриманих результатів на «виході». Такий поділ дозволить певним чином структурувати бізнес-процеси, зробити їх більш цілісними, усунути «вузькі місця», «оздоровити» найбільш невдало організовані процеси. З позицій інвестора такий аналіз дозволить оцінити рівень ділової активності у регіоні, що може слугувати інформаційною базою для прогнозування розвитку певного бізнесу, визначити переваги, недоліки та позиціонування власного бізнесу у визначених регіональних умовах. А тому проведення конкурентного аналізу ефективності трансформаційних процесів у регіонах України є досить актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження аналізу ефективності розвитку регіонів України присвячені наукові праці багатьох вчених, таких як: В. Бабаєв, А. Гончарук, І. Іртищевої, О. Заріченої, О. Кавтиш, В. Кравченко, Г. Крижановська, Д. Коваленко, О. Клебан, І. Крамаренко, Н. Ілюхіна, Т. Москаленко, В. Торканюк М. Пономарьова, С. Приймак, С. Судомир, О. Юзькокої та багато інших. Не дивлячись на велике коло дослідників, сучасні трансформаційні процеси створюють передумови для проведення конкурентного аналізу ефективності регіонів України. Це дозволить розробити рекомендації щодо оптимізації бізнес-процесів у регіонах для підвищення їх конкурентоспроможності.

Формулювання цілей статті. Метою написання статті є проведення конкурентного аналізу ефективності трансформаційних процесів у регіонах України.

Виклад основного матеріалу досліджень. Для оцінювання конкурентоспроможності трансформаційних процесів у регіоні запропоновано з групи показників:

1) Продуктивність регіональної операційної системи, що вимірюється обсягами задіяних ресурсів у виробництво продукції і послуг у розрізі основних складових: капітал (інвестиції), трудові ресурси, земля та енергетичні ресурси. Економічним визначником при оцінці продуктивності виступатиме обсяг реалізованої продукції та послуг у регіоні за визначений період.

2) Ділова активність, що впливає на швидкість обороту ресурсів в операційній системі, визначає динаміку та вектор трансформаційних змін. Пропонується розглядати у розрізі таких складових: індекси приросту промислового виробництва, індекси приросту будівництва; індекси приросту сільськогосподарського виробництва, індекси приросту виробництва послуг у регіоні, індекси приросту оборотності роздрібно торгівлі.

3) Інвестиційно-інноваційна активність є важливою якісною характеристикою бізнес-процесів розвитку, а конкурентний профіль регіону за цією ознакою в значній мірі характеризує стратегічні переваги регіону.

4) Зовнішньоекономічна активність регіону характеризує рівень відкритості операційної системи та її конкурентоспроможність на зовнішніх ринках, що є важливою перевагою для інвестора та формує внутрішні переваги щодо економічного розвитку територій на основі залучення додаткових ресурсів, зокрема валютної виручки.

Основні показники та індикатори оцінювання конкурентоспроможності трансформаційних процесів у регіонах наведено у табл. 1.

1. Показники оцінки конкурентоспроможності трансформаційних процесів у регіонах

Показники	Індикатори	Формули для розрахунку
1. Продуктивність операційної системи (Y_1)	1.1. Продуктивність капітальних інвестицій ($y_{1.1}$), тис. грн	O_B де, - обсяги реалізованої продукції (товарів, послуг) у регіоні, тис. грн; O_{KI} - обсяги капітальних інвестицій у регіоні, тис. грн.
	1.2. Продуктивність праці ($y_{1.2}$), тис. грн	де, ЧЗ- чисельність зайнятих осіб у регіоні, чол.
	1.3. Продуктивність використання земельних ресурсів, ($y_{1.3}$) тис. грн./ 100 га.	O_{CG} де, - обсяг виробництва продукції сільського господарства, тис. грн;

		S_z - площа сільськогосподарських угідь, тис. га
	1.4. Продуктивність використання електроенергії (у 1.3.) тис. грн./млн.кВт·год	O_e де, - обсяги використаної у регіоні електроенергії
2. Ділова активність (Y_2)	2.1. Індекс приросту промислового виробництва (у 2.1.)	O_B де, - обсяги реалізованої промислової продукції у регіоні, тис. грн у базовому (t) та порівняльному (t-1) періоді
	2.2. Індекс приросту будівельних робіт(у 2.2.)	O_B де, - обсяги будівельних робіт у регіоні, тис. грн. у базовому (t) та порівняльному (t-1) періоді
	2.3. Індекс приросту сільськогосподарського виробництва(у 2.3.)	$O_{cГ}$ $O_{cГ}$ де, - обсяги виробництва сільськогосподарської продукції у регіоні, тис. грн. у базовому (t) та порівняльному (t-1) періоді
	2.4. Індекс приросту обсягів реалізації послуг(у 2.4.)	O_P де, - обсяги виробництва послуг у регіоні, тис. грн. у базовому (t) та порівняльному (t-1) періоді
	2.5. Індекс роздрібного товарообороту(у 2.5.)	

		O_T де, - обсяги роздрібного товарообороту у регіоні, тис. грн. у базовому (t) та порівняльному (t-1) періоді
3. Інвестиційно-інноваційна активність (Y_3)	3.1. Обсяги капітальних інвестицій у розрахунку на одного працюючого у регіоні, тис. грн.($y_{3.1}$)	O_{KI} де, - обсяги капітальних інвестицій, тис. грн.
	3.2. Обсяги іноземних інвестицій у розрахунку на одного працюючого у регіоні, тис. дол. США. ($y_{3.2}$)	O_{II} де, - обсяги іноземних інвестицій, тис. дол.. США
	3.3. Обсяги інноваційних витрат у розрахунку на одного працюючого у регіоні, грн. ($y_{3.3}$)	O_{IV} де, - обсяги інноваційних витрат, тис. грн.
	3.4. Питома вага інноваційної продукції в загальному обсязі реалізованої($y_{3.4}$)	O_{IP} де, – обсяги виробництва інноваційної продукції, тис. грн.
4. Зовнішньоекономічна активність (Y_4)	4.1. Коефіцієнт покриття експортом імпорту	O_e де, - обсяги експорту товарів і послуг у регіоні, тис. дол.. США; O_e - обсяги імпорту товарів і послуг у регіоні, тис. дол.. США
	4.2. Експорт товарів у розрахунку на одного працюючого у регіоні, тис. дол.. США	O_e де, - обсяги експорту товарів і послуг у регіоні, тис. дол.. США
	4.3. Імпорт товарів у розрахунку на одного працюючого у регіоні, тис. дол. США	O_i де, - обсяги імпорту товарів і послуг у регіоні, тис.

		дол.. США
	4.4. Питома вага регіону в загальному експорті товарів і послуг, %	O_{ep} де, $O_{ек}$ - обсяги експорту з регіону, млн. дол.. США - обсяги експорту країни, млн. дол.. США

Показники, наведені у таблиці сформовані виходячи з доступності статистичних даних для розрахунку відповідно до їх регіонального розподілу в офіційних статистичних джерелах. Використовуючи наведені у таблиці дані можна здійснювати оцінку конкурентоспроможності трансформаційних процесів у регіоні а також дослідити основні тенденції розвитку регіональної операційної системи в динаміці, що є важливим етапом для ухвалення стратегічних рішень у контексті забезпечення конкурентоспроможності територій. Розглянемо кожний з аналізованих груп та індикаторів у розрізі регіонів України.

Нажаль, на рівні регіону поняття продуктивності використовується лише у контексті продуктивності праці, рідше – капіталу. На нашу думку, розвиток продуктивних сил потребує розширення підходу до оцінки продуктивності регіональних систем чи процесів. Продуктивність трансформаційних процесів визначає ступінь використання ресурсів регіону у створенні матеріальних і нематеріальних благ.

Зокрема Панжар М.І. зазначає, що «продуктивність - це показник ефективності не конкретного виробництва, а в масштабах міста, регіону, який характеризує випуск продукції в розрахунку на одиницю використаних ресурсів, інших факторів виробництва. Продуктивність – це здатність економічної системи виробляти корисну продукцію і міра реалізації цієї здатності. Іншими словами, продуктивність – це показник результативності та ефективності виробництва, що характеризує випуск продукції в розрахунку на одиницю використаних ресурсів та факторів виробництва» [1, с. 149].

Високий рівень продуктивності свідчить про раціональність використання ресурсів, впровадження ресурсозберігаючих технологій та є передумовою для формування позитивних економічних результатів. Для розрахунку показників продуктивності трансформаційних процесів у регіонах зібрано відповідні статистичні дані у розрізі областей України.

Використовуючи наведені дані та формули (таблиця 1.) розраховано показники продуктивності використання капіталу, трудових, земельних та енергетичних ресурсів у регіонах. Результати розрахунків відображено у табл. 2.

2. Показники продуктивності операційних систем у регіонах України за 2019 р.

Регіони	Продуктивність інвестицій, млн. грн.(y _{1.1})	Продуктивність праці, тис. грн. (y _{1.2})	Продуктивність використання електроенергії, тис. грн/ 1 млн. к.ВТ(y _{1.3})	Продуктивність використання земель, тис. грн/100 га. (y _{1.4})
Вінницька	12,4	1099,3	103,5	1223,2
Волинська	14,8	1572,4	235,1	838,4
Дніпропетровська	16,3	1657,8	47,7	701,1
Донецька	14,1	1557,0	47,4	377,8
Житомирська	13,4	863,4	91,3	837,0
Закарпатська	6,7	672,8	122,7	1017,0
Запорізька	20,6	1135,3	35,3	384,0
Івано-Франківська	12,9	1100,0	42,0	1204,6
Київська	10,4	1588,3	164,5	1168,6
Кіровоградська	14,1	994,4	46,1	692,7
Луганська	12,5	627,7	34,5	272,5
Львівська	13,1	1118,7	160,1	996,5
Миколаївська	13,1	1223,4	53,1	517,3
Одеська	18,5	1321,7	151,1	531,5
Полтавська	12,9	1347,9	74,5	945,1
Рівненська	10,8	698,7	25,9	892,9
Сумська	13,9	859,1	84,9	769,4
Тернопільська	7,7	781,3	154,4	1014,2
Харківська	17,2	974,9	97,3	675,3
Херсонська	6,1	836,1	66,8	607,1
Хмельницька	10,4	867,4	68,8	981,8
Черкаська	18,2	1401,9	105,2	1225,8
Чернівецька	8,4	592,8	20,5	1054,3
Чернігівська	12,2	898,8	125,1	683,1
Максимальне значення	20,6	1657,8	235,1	1225,8

Джерело: розраховано автором

Як видно з таблиці, у розрізі регіонів спостерігається достатньо широка диференціація показників продуктивності використання різних ресурсів, що зумовлено насамперед особливостями поділу праці та розміщенням виробництва, галузевою структурою економіки регіону, рівнем застосування ресурсозберігаючих технологій. Найвищий рівень

інвестиційної віддачі характерний для Запорізької області, тобто на кожний мільйон гривень вкладених інвестицій у 2019 році вироблено продукції і послуг на 20,6 млн. грн. Це пов'язано насамперед з концентрацією на території області великих експорто-орієнтованих виробництв. Відповідно, найнижча інвестиційна віддача в Херсонській області (6,1 млн. грн. виручки від реалізації на 1 млн. вкладених інвестицій). Високий рівень продуктивності праці спостерігається у ряді регіонів, що теж характеризуються насамперед високим рівнем розвитку продуктивних сил: Дніпропетровській, Київській, Волинській, Донецькій, Одеській, Миколаївській та інших областях. Як показали результати розрахунків, продуктивність використання електроенергії залежить насамперед від енергомісткості виробництва у регіонах. Так, у регіонах, що спеціалізуються на виробництві сільськогосподарської продукції та послуг рівень затрат енергії на одиницю реалізованої продукції є нижчим, відповідно-продуктивність вища.

Важливим елементом оцінки конкурентоспроможності з позицій інвестора є оцінка ділової активності. Саме показники ділової активності характеризують ефективність організації виробничих, логістичних, збутових та інших процесів на підприємстві й дозволяють прогнозувати економічний стан підприємства та визначати терміни окупності інвестицій. Як зазначають автори монографії, поняття ділова активність відрізняється рядом специфічних ознак, а саме:

– «як економічна категорія ділова активність є надзвичайно розгалуженою і багатоаспектною. Її слід розглядати з точки зору інтенсивності здійснення економічного процесу і ефективності діяльності підприємства за певний проміжок часу;

– ділова активність підприємства відображає ступінь його життєздатності в умовах нестабільної економіки, який залежить від застосовуваних керівництвом управлінських принципів, що проявляються через спектр реальних дій, спрямованих на динамічність розвитку суб'єкта господарювання і досягнення ним поставлених цілей та заданих програм;

– ділова активність підприємства відрізняється високою чутливістю до змін бізнес-середовища, і, відповідно, потребує об'єктивної оцінки у розрізі видів економічної діяльності» [2, с.24].

При цьому, конкурентоспроможність регіону забезпечується насамперед в умовах, коли інвестиції мають саме інноваційне спрямування.

Погоджуємося з думкою Фролової Г.І., що «Інвестиції в інновації виконують в економіці кілька основних функцій:

- забезпечення зростання і якісного удосконалення основного капіталу як на рівні окремої фірми, регіону, так і на рівні національної економіки в цілому;

- здійснення прогресивних структурних економічних зрушень, що стосуються найважливіших регіональних економічних пропорцій: відтворювальних, галузевих, вартісних;

- реалізацію новітніх досягнень науково-технічного прогресу і підвищення на цій основі ефективності виробництва на мікро-, мезо- і макрорівні» [3, с.112].

Отримані результати проведеного дослідження можуть використовуватися в якості інформаційної основи для подальших перспективних досліджень в напрямі розроблення рекомендацій щодо оптимізації бізнес-процесів у регіонах для підвищення їх конкурентоспроможності, а запропоновані методичні підходи можуть бути застосовані для оцінювання конкурентоспроможності територіальних операційних систем, у тому числі на локальному рівні (наприклад ОТГ чи муніципалітети) для визначення їх інвестиційної привабливості та оптимізації окремих бізнес-процесів чи їх складових.

Висновки. Визначено, що для оцінювання конкурентоспроможності трансформаційних процесів у регіоні запропоновано з групи показників: продуктивність регіональної операційної системи, ділова активність, інвестиційно-інноваційна активність, зовнішньоекономічна активність регіону. Наведено основні показники та індикатори оцінювання конкурентоспроможності трансформаційних процесів у регіонах.

Доведено, що на рівні регіону поняття продуктивності використовується лише у контексті продуктивності праці, рідше – капіталу. Визначено, що розвиток продуктивних сил потребує розширення підходу до оцінки продуктивності регіональних систем чи процесів. Продуктивність трансформаційних процесів визначає ступінь використання ресурсів регіону у створенні матеріальних і нематеріальних благ.

Здійснений аналіз продуктивності показав, що у розрізі регіонів спостерігається достатньо широка диференціація показників продуктивності використання різних ресурсів, що зумовлено насамперед особливостями поділу праці та розміщенням виробництва, галузевою

структурою економіки регіону, рівнем застосування ресурсозберігаючих технологій

Доведено, що результати проведеного дослідження можуть використовуватися в якості інформаційної основи для подальших перспективних досліджень в напрямі розроблення рекомендацій щодо оптимізації бізнес-процесів у регіонах для підвищення їх конкурентоспроможності, а пропонувані методичні підходи можуть бути застосовані для оцінювання конкурентоспроможності територіальних операційних систем, у тому числі на локальному рівні (наприклад ОТГ чи муніципалітети) для визначення їх інвестиційної привабливості та оптимізації окремих бізнес-процесів чи їх складових.

Бібліографічний список.

1. Панжар М.І. Інструментарій визначення ефективності національної економіки України та перспективи її підвищення. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. №2. 2012. С.147-152
2. Ділова активність підприємства: сутність та методика аналізу : монографія / Н.Б. Кащена, О.О. Горошанська, Т.В. Польова [та ін.]. Х. : Видавництво Іванченка І.С., 2016. 196 с.
3. Фролова Г.І. Перспективи інвестиційно-інноваційних процесів у системі регіонального розвитку. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2011. № 3(15). С. 110- 114.
4. Крамаренко І. С. Методика оцінки інвестиційної привабливості: мега-, макро-, мезо-, мікрорівні. Сучасні тенденції розвитку фінансово-кредитної системи: теорія та практика : колективна монографія / Кол. авторів. Полтава: ПП «Астроя», 2019. С.6–10.
5. Іртищева І. О., Крамаренко І. С. Методичні підходи до оцінки кредитоспроможності підприємств агропродовольчої сфери. *Агросвіт*. 2011. № 19. С. 2–4.
6. Іртищева І.О., Крамаренко І.С., Сенкевич О.Ф., Топчій О.О., Войт Д.С. Структурно-динамічні характеристики інвестиційних ресурсів регіонів. *Електронне фахове видання «Ефективна економіка»*. 2020. № 3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/82.pdf
7. I. Irtysheva, O. Pryshchepa, O.a Kardash, A.Yakymchuk, M. Shvec, K. Pavlov, O. Pavlova, N. Popadynets, Y. Boiko, I. Kramarenko Optimization of multi-channel queuing systems with a single retail attempt: Economic approach. *Decision Science Letters*. 2020. Volume 9 Issue 4 pp. 559-564.

8. Судомир С. М. До аналізу конкурентостійкості підприємств як складової його потенціалу. Економіка: проблеми теорії і практики: Зб. наук. праць. Вип. 240: В 5 т.- Т. V. Дніпропетровськ: ДНУ, 2008. С. 1241 – 1245.

9. Рябуха М.С., Цицоріна А.Є. Конкуренція як категорія ринкових відносин та конкурентоспроможність як предмет наукових досліджень. Вісник ХНАУ. Серія: економіка АПК і природокористування. – Харків: ХНАУ 6(2007): 96-100.

10. Должикова І., Пономарьова М.. Заходи забезпеченні конкурентних переваг та зміцнення конкурентоспроможного виробництва. Сучасні напрями та перспективи розвитку агро- та електроінженерії: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2018. 240 с. С. 86-88.

11. Пономарьова М. С., Єфремова Н.О., Нагорнюк О.П. Інструменти маркетингу в умовах зростання конкурентних переваг агробізнесу. Вісник ХНАУ. Серія Економічні науки. № 1. 2018. С. 247-256

12. Должикова І.С. Визначення маркетингової стратегії в аналізі кон'юнктури аграрного ринку. Соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Т. 1. 2018. Тернопіль. Крок. : ВНІЕ ТНЕУ. С. 83-85.

13. Пономарьова, М.С. & Захаров, І.К. & Іваненко, В.Є. (2019). Механізм підвищення конкурентоспроможності підприємницької діяльності. Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія „Економічні науки”, (1). Вилучено з http://visen.knau.kharkov.ua/visn_2019_1.html

14. Кривошея Є.В. Формування ефективного механізму менеджменту підприємницької діяльності на рівні регіону / Є.В. Кривошея // Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Сталий розвиток аграрної сфери: інженерно-економічне забезпечення». Київ: ТОВ «ЦП КОМПРИНТ», 2020.

15. Рябуха М.С. Вплив інвестиційної діяльності на поліпшення інноваційного клімату в сільському господарстві / М.С. Рябуха // Вісник ХНАУ. № 5 / Харк. нац. аграр. ун-т. -Харків. - 2009. С.258-267.

References.

1. Panzhar M.I. Instrumentariy vyznachennya efektyvnosti natsional'noyi ekonomiky Ukrayiny ta perspektvyvuyi pidvyshchennya. Zovnishnya torhivlya: ekonomika, finansy, pravo. №2. 2012. S.147-152

2. Dilova aktyvnist' pidpryyemstva: sutnist' ta metodyka analizu : monohrafiya / N.B. Kashchena, O.O. Horoshans'ka, T.V. Pol'ova [ta in.]. KH. : Vydavnytstvo Ivanchenka I.S., 2016. 196 s.

3. Frolova H.I. Perspektyvy investytsiyno-innovatsiynykh protsesiv u systemi rehional'noho rozvytku. Visnyk Berdyans'koho universytetu menedzhmentu i biznesu. 2011. № 3(15). S. 110- 114.

4. Kramarenko I. S. Metodyka otsinky investytsiynoyi pryvablyvosti: meha-, makro-, mezo-, mikrokrivni. Suchasni tendentsiyi rozvytku finansovo-kredytnoyi systemy: teoriya ta praktyka : kolektyvna monohrafiya / Kol. avtoriv. Poltava: PP «Astraya», 2019. S.6–10.

5. Irtysheva I. O., Kramarenko I. S. Metodychni pidkhody do otsinky kredytopromozhnosti pidpryyemstv ahroprodovol'choyi sfery. Ahrosvit. 2011. № 19. S. 2–4.

6. Irtysheva I.O., Kramarenko I.S., Syenkevych O.F., Topchiy O.O., Voyt D.S. Strukturno-dynamichni kharakterystyky investytsiynykh resursiv rehioniv. Elektronne fakhove vydannya «Efektyvna ekonomika». 2020. № 3. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/82.pdf

7. I. Irtysheva, O. Pryshchepa, O.a Kardash, A.Yakymchuk, M. Shvec, K. Pavlov, O. Pavlova, N. Popadynets, Y. Boiko, I. Kramarenko Optimization of multi-channel queuing systems with a single retail attempt: Economic approach. Decision Science Letters. 2020. Volume 9 Issue 4 pp. 559-564.

8. Sudomyr S. M. Do analizu konkurentostiykosti pidpryyemstv yak skladovoyi yoho potentsialu. Ekonomika: problemy teorii i praktyky: Zb. nauk. prats'. Vyp. 240: V 5 t.- T.V. Dnipropetrovs'k: DNU, 2008. S. 1241 – 1245.

9. Ryabukha M.S., Tsytsorina A.YE. Konkurenciya yak katehoriya rynkovykh vidnosyn ta konkurentospromozhnist' yak predmet naukovykh doslidzhen'. Visnyk KHNAU. Seriya: ekonomika APK i pryrodokorystuvannya. – Kharkiv: KHNAU 6(2007): 96-100.

10. Dolzhykova I., Ponomar'ova M.. Zakhody zabezpechenni konkurentnykh perevah ta zmitsnennya konkurentospromozhnoho vyrobnytstva.Suchasni napryamy ta perspektyvy rozvytku ahro- ta elektroinzheneriyi: materialy Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi. Ternopil': FOP Palyanytsya V. A., 2018. 240 s. C. 86-88.

11. Ponomar'ova M. S., Yefremova N.O., Nahornyuk O.P. Instrumenty marketynhu v umovakh zrostannya konkurentnykh perevah ahrobiznesu. Visnyk KHNAU. Seriya Ekonomichni nauky. № 1. 2018. C. 247-256

12. Dolzhykova I.S. Vyznachennya marketynhovoyi stratehiyi v analizi kon'yunktury ahrarynnoho rynku. Sotsial'no-ekonomichni ta humanitarni aspekty

rozvytku suspil'stva: materialy Vseukrayins'koyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi. T. 1. 2018. Ternopil'. Krok. : VNNIE TNEU. S. 83-85.

13. Ponomar'ova, M.S. & Zakharov, I.K. & Ivanenko, V.YE. (2019). Mekhanizm pidvyshchennya konkurentospromozhnosti pidpryyemnyts'koyi diyal'nosti. Visnyk KHNAU im. V.V. Dokuchayeva. Seriya „Ekonomichni nauky”, (1). Vylucheno z http://visen.knau.kharkov.ua/visn_2019_1.html

14. Kryvosheya YE.V. Formuvannya efektyvnoho mekhanizmu menedzhmentu pidpryyemnyts'koyi diyal'nosti na rivni rehionu / YE.V. Kryvosheya // Materialy I Mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi «Stalyy rozvytok ahrarnoyi sfery: inzhenerno-ekonomichne zabezpechennya». Kyiv: TOV «TSP KOMPRYNT», 2020.

15. Ryabukha M.S. Vplyv investytsiynoyi diyal'nosti na polipshennya innovatsiynoho klimatu v sil's'komu hospodarstvi / M.S. Ryabukha // Visnyk KHNAU. № 5 / Khark. nats. ahrar. un-t. -Kharkiv. - 2009. S.258-267.

Надточий И.И., Ракипов В.Р. Мониторинг конкурентоспособности трансформационных процессов в регионах Украины. Целью написания статьи является проведение конкурентного анализа эффективности трансформационных процессов в регионах Украины. Определено, что для оценки конкурентоспособности трансформационный процесс в регионе предложено из группы показателей: производительность региональной операционной системы, деловая активность, инвестиционно-инновационная активность, внешнеэкономическая активность региона. Приведены основные показатели и индикаторы оценки конкурентоспособности трансформационных процессов в регионах. Доказано, что важным элементом оценки конкурентоспособности с позиций инвестора является оценка деловой активности. Определено, что конкурентоспособность региона обеспечивается прежде всего в условиях, когда инвестиции имеют именно инновационное направление.

Ключевые слова: конкурентный анализ, эффективность трансформационных процессов в регионах, показатели, индикаторы оценки конкурентоспособности.

Nadtochiy I., Rakipov V. Monitoring the competitiveness of transformation processes in the regions of Ukraine. The purpose of writing this article is to conduct a competitive analysis of the effectiveness of

transformation processes in the regions of Ukraine. It is determined that to assess the competitiveness of transformation processes in the region proposed from a group of indicators: productivity of the regional operating system, business activity, investment and innovation activity, foreign economic activity of the region. The main indicators and indicators for assessing the competitiveness of transformation processes in the regions are presented. It is proved that an important element of assessing competitiveness from the standpoint of the investor is the assessment of business activity. It is determined that the competitiveness of the region is ensured primarily in conditions when investments have the most innovative direction.

It is proved that at the regional level the concept of productivity is used only in the context of labor productivity, less often - capital. It is determined that the development of productive forces requires an expanded approach to assessing the performance of regional systems or processes. The productivity of transformation processes determines the degree of use of the region's resources in the creation of tangible and intangible benefits. It is proved that the results of the study can be used as an information basis for further prospective research to develop recommendations for optimizing business processes in the regions to increase their competitiveness, and the proposed methodological approaches can be used to assess the competitiveness of local operating systems, including local level (eg OTG or municipalities) to determine their investment attractiveness and optimize individual business processes or their components.

Key words: competitive analysis, efficiency of transformation processes in regions, indicators, indicators of competitiveness assessment.

Стаття надійшла до редакції: 20.09.2020 р.